

Asia

Neuvottelujen käyminen EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Yhdysvaltojen välisestä kauppaja investointikumppanuussopimuksesta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

E 43/2013 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Neuvotteluissa EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Yhdysvaltojen välisestä kauppaja investointikumppanuudesta (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP) on siirrytty osin tekstipohjaiseen käsittelyyn. Osassa neuvotteluaiheita on olemassa osapuolten ehdotuksista koostettuja yhteistekstejä. Seuraava, kymmenes neuvottelukierros järjestetään heinäkuussa 2015. E-jatkokirje täydentää Suomen neuvottelukantoja, jotka on määritelty 14.2.2014 eduskunnalle toimitetussa jatkokirjeessä. Investointiriitojenratkaisusta (investor-to-state dispute settlement, ISDS) on laadittu erillinen E-jatkokirje. Tämä kirje sisältää tilannekatsauksen muihin neuvotteluaiheisiin sekä tarvittavilta osin kannat jatkoneuvotteluja varten. Pyydämme eduskunnan kantaa ennen lokakuulle kaavailtua 11. neuvottelukierrosta. Tässä vaiheessa ei ole vielä tietoa kierroksen tarkemmasta ajankohdasta.

Suomen kanta

Esitämme, että 14.2.2014 päivätyn E-jatkokirjeen (E 43/2013 vp.) pohjalta määritellyjä Suomen kantoja täydennetään seuraavilta osin:

1. Markkinoillepääsy*Palvelujen kauppa (televiestintä, sähköinen kauppa)*

Pidämme tärkeänä, että sopimuksessa otetaan televiestinnän osalta huomioon eurooppalaisten yritysten kohtaamat haasteet Yhdysvaltojen markkinoilla. Televiestinnän sääntelyn suhteen tavoittelemme sopimusmääräyksiä, jotka ovat yhteensopivia EU:n omien televiestintää koskevien sääntöjen kanssa.

Sähköisen kaupankäynnin osalta tavoittelemme EU:n lainsäädännön kanssa yhteensopivia määräyksiä. Kannatamme sitovien kansainvälisten sääntöjen luomista yritystoimintaan liittyvän tiedon siirrosta rajojen yli. Henkilötietojen suoja tulee kuitenkin ottaa kaikissa asiaa koskevissa määräyksissä huomioon.

2. Sääntely (sääntelyn yhdenmukaisuuden lisääminen, tekniset kaupan esteet, terveys- ja kasvinsuojelutoimet ja sektorit)

Tavoitteenamme on, että kaikilla sääntelyn osa-alueilla saadaan aikaan kunnianhimoinen ja tasapainoinen lopputulos, joka ottaa huomioon erilaiset tavoitetasot neuvottelualueiden välillä.

Pidämme tärkeänä, että sopimuksella vähennetään päällekkäisiä ja raskaita testaus- ja sertifiointivaatimuksia sekä tarpeettomasta sääntelystä aiheutuvia esteitä Yhdysvalloissa erityisesti seuraavilla sektoreilla: koneet ja laitteet, lääkinnälliset laitteet, lääkkeet, informaatio- ja kommunikaatioteknologia, kosmetiikka ja kemia. Lisäksi sopimuksella tulee parantaa EU:n ja Yhdysvaltojen välistä viranomaisyhteistyötä.

On tärkeää, että tarpeettomasta sääntelystä johtuvien esteiden poistamisella vähennetään erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten kustannuksia ja helpotetaan näiden pääsyä Yhdysvaltojen markkinoille sekä mahdollistetaan turvallisten ja laadukkaiden tuotteiden nopeampi markkinoillepääsy. Ylimääräisestä sääntelystä johtuvien kustannusten aleneminen voi vaikuttaa myönteisesti myös kuluttajahintoihin.

Terveys- ja kasvinsuojelutoimien osalta pidämme tärkeänä viranomaisyhteistyön tiivistämistä, jolla voidaan helpottaa tietojenvaihtoa ja välttää tarpeettomia kaupanesteitä. Kannatamme eläinten hyvinvointia koskevien periaatteiden saamista osaksi sopimusta.

Katsomme, että sääntelyn yhdenmukaisuuden lisääminen ja tarpeettomasta sääntelystä aiheutuvien esteiden poistaminen ei saa estää korkeatasoisen terveyden, turvallisuuden, kuluttajien, työntekijöiden ja ympäristönsuojelun turvaamista ja kehittämistä EU:ssa ja Suomessa.

Pidämme tärkeänä, että sääntely-yhteistyöelimen tehtävät määritellään selkeästi ja että elimellä ei ole sääntelyoikeutta eikä se puutu sopimusosapuolten sisäisiin lainsäädäntöprosesseihin.

3. Globaalit säännöt

Tullimenettelyt ja kaupan helpottaminen

Pidämme tärkeänä pyrkimyksiä yksinkertaistaa tulli- ja kauppamenettelyjä ja lisätä tulliyhteistyötä. Tuemme tavoitteita mahdollisimman kunnianhimoisesta, mahdollisuuksien mukaan Maailman kauppajärjestön WTO:n (World Trade Organization, WTO) kaupan helpottamissopimusta pidemmälle meneviä sitoumuksia sisältävästä sopimuksesta.

Kilpailupolitiikka, valtionyhtiöt ja valtiontuet

Kannatamme tasapuolisen kilpailun säännöistä sopimista osana neuvotteluja. Pidämme tärkeänä tasapuolista sopimusta, jossa sopimuksen asettamat velvoitteet ovat molemmille osapuolille yhtäläiset. Sopimuksella tulee tavoitella samoja kilpailusääntöjä sovellettavaksi niin valtion omistamille ja hallinnoimille yrityksille kuin muillekin yrityksille. Pidämme tärkeänä läpinäkyvyyttä kilpailupolitiikan kaikilla osa-alueilla sekä valtionyhtiöiden toimia koskien. Sopimuksen määräykset eivät saa aiheuttaa liiallista hallinnollista taakkaa. Tavoittelemme sopimukseen kattavia määräyksiä valtiontuista.

Pienet ja keskisuuret yritykset

Tuemme toimia, joilla helpotetaan eurooppalaisten pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa Yhdysvaltain markkinoilla. Pidämme tärkeänä, että sopimuksella parannetaan pk-yritysten tiedon saantia sekä lisätään yhteistyötä pk-yritysten kanssa.

Pääasiallinen sisältö

Neuvotteluja EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Yhdysvaltojen välisestä kauppaa ja investointikumppanuudesta (Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP) on käyty vajaat kaksi vuotta. Kymmenes neuvottelukierros järjestetään Brysselissä 13.-17.7.2015. Seuraavia neuvottelukierroksia on kaavailtu lokakuulle 2015 sekä vuoden vaihteeseen joko joului- tai tammikuulle. Vuosi 2015 tulee olemaan tärkeä, sillä molemmat osapuolet pyrkivät etenemään neuvotteluissa tänä vuonna mahdollisimman pitkälle.

Sekä EU että Yhdysvallat ovat sitoutuneita neuvotteluihin ja tavoitteeseen kunnianhimoisesta sopimuksesta. Eurooppa-neuvosto vahvisti päätelmässään 19.-20.3.2015, että EU tavoittelee TTIP-neuvottelujen saattamista päätökseen vuoden 2015 loppuun mennessä. Yhdysvallat on valmis etenemään vuonna 2015 TTIP:ssä niin pitkälle kuin mahdollista. Molemmille osapuolille sopimuksen sisältö on kuitenkin aikataulua tärkeämpi. Aikataulun venymiseen tulee Euroopan komission mukaan varautua.

Marraskuussa 2014 työnsä aloittaneen uuden kauppakomissaarin, Cecilia Malmströmin tavoitteena on ollut uusi alku niin avoimuuden kuin itse neuvottelujenkin suhteen. Kauppakomissaari on pyrkinyt saattamaan neuvottelut uudelleen raiteilleen kaikilla kolmella neuvottelualueella: markkinoillepääsystä, sääntelyssä ja globaaleissa säännöissä. Kauppakomissaari Malmström ja Yhdysvaltain kauppavedustaja (United States Trade Representative, USTR) Michael Froman ovat tavanneet useampaan otteeseen pohjustaakseen neuvotteluja. Tapaamisia järjestetään neuvottelukierrosten välisenä aikana.

Komission marraskuussa 2014 antaman tiedonannon mukaisesti tietoa TTIP-neuvotteluista jaetaan julkisuuteen entistä laajemmin. EU:n neuvotteluesityksiä on julkistettu vuoden 2015 alusta lähtien. Jatkossa EU:n neuvotteluesityksiä jaetaan julkisuuteen sen jälkeen, kun ne on ensin annettu Yhdysvalloille. EU:n neuvottelumandaatti on ollut julkinen lokakuusta 2014 lähtien.

Yhdysvaltojen käymät neuvottelut Tyynenmeren kumppanuussopimuksesta (Trans-Pacific Partnership, TPP) ovat loppuvaiheessaan. Yhdysvaltain hallinto tulee tarvitsemaan päätöksen presidentin kauppaneuvotteluvaltuuden (Trade Promotion Authority, TPA) uusimisesta TPP-neuvottelujen päättämiseksi. Samalla valtuus saataisiin TTIP:lle. Kauppaneuvotteluvaltuus antaisi hallinnolle valtuuden neuvotella vapaakauppasopimukset valmiiksi kongressin antamien ohjeiden mukaan, ja kongressi voisi sen jälkeen joko hyväksyä tai hylätä sopimukset, mutta ei esittää neuvottelutulokseen muutoksia. Tämä antaisi Yhdysvaltain kauppakumppanille varmuuden siitä, että vaikeiden kompromissien seurauksena syntyvä neuvottelutulos pitää.

TPA-lakiehdotuksen käsittely on parhaillaan käynnissä kongressissa. Lopullista päätöstä odotetaan ennen kesätaukoa. TTIP-neuvotteluissa hankalampia neuvotteluaiheita päästäisiin käsittelemään toden teolla vasta TPA:n uusimisen ja TPP-neuvottelujen

päättämisen jälkeen. Tätä ennen käsiteltävinä olisivat lähinnä TTIP-sopimuksen arkkitehtuuri ja tekniset yksityiskohdat.

TTIP-neuvotteluissa edetään eri aiheissa eri tahtiin. Pidemmälle edenneissä aiheissa on jo olemassa EU:n ja Yhdysvaltojen ehdotuksista koostettuja konsolidoituja tekstejä, joiden pohjalta neuvottelut käydään. Nämä koskevat tavarakauppaa, televiestintää, julkisia hankintoja, sääntely-yhteistyötä, kaupan teknisiä esteitä, terveys- ja kasvinuojelutoimia, tullimenettelyjä ja kaupan helpottamista kilpailupolitiikkaa, valtionyhtiöitä, pieniä ja keskisuuria yrityksiä sekä valtioiden välistä riitojenratkaisua. Konsolidoidut tekstit ovat EU:n jäsenvaltioiden virkamiesten nähtävissä lukuhuoneessa Brysselissä ja Yhdysvaltain suurlähetystöissä EU:n jäsenvaltioissa. Toisaalta osassa aiheita ei ole vielä päästy tekstoneuvotteluihin, vaan jatketaan edelleen selventäviä keskusteluja.

Seuraavassa selostetaan tilannetta eri neuvottelualueilla.

1. Markkinoillepääsy

Tavarakauppa

Tavarakaupassa tavoitteena on kaikkien tullien poistaminen siten, että suurin osa tulleista poistuu heti sopimuksen voimaantulua tai lyhyen siirtymäajan kuluessa. Herkkiin tuotteisiin on määrä soveltaa tullikiintiöitä, joilla tarkoitetaan, että tuotetta voidaan tuoda tullitta tai alemmalla tullilla maksimimäärään saakka. Vaikka EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä kaupassa tullitasot ovat suhteellisen alhaiset, on tullien poistamisella kuitenkin taloudellista merkitystä, sillä kauppavaihto EU:n ja Yhdysvaltojen välillä on mittavaa.

EU ja Yhdysvallat vaihtoivat tavarakaupan markkinoillepääsytarjouksia helmikuussa 2014. Tarjoukset kattoivat sekä teollisuus- että maataloustuotteiden tullitariffit. Tarjoukset poikkesivat lähestymistavaltaan toisistaan sen verran, että tariffineuvotteluissa ei juuri edetty vuoden 2014 kuluessa. Sen sijaan osapuolet ovat keskustelleet tavarakauppaa koskevista sopimusmääräyksistä osapuolten ehdotuksista koostetun tekstin pohjalta, jossa on edetty tasaisesti. Markkinoillepääsyä koskevat keskustelut päästiin aloittamaan kahdeksannella neuvottelukierroksella helmikuussa 2015. Keskusteluissa on käyty läpi sektorikohtaisesti tarjousten sisältöä, lisäksi osapuolet vaihtoivat alustavia näkemyksiään siitä, millaiset parannukset voisivat olla markkinoillepääsystä mahdollisia. Toisen tarjoustenvaihdon ajankohtaa ei ole sovittu.

Alkuperäsäännöt

Alkuperäsääntöneuvotteluissa tavoitellaan kauppaa tukevia, selkeitä sääntöjä, jotka ottavat huomioon elinkeinoelämän tarpeet. Alkuperäsäännöissä määritellään ne ehdot, joiden perusteella viejämaassa valmistettu tuote on oikeutettu sopimuksen mukaisiin tullietuuksiin. Alkuperäsääntöjen rooli markkinoillepääsystä on merkittävä, sillä niistä pitkälti riippuu se, kuinka tehokkaasti sopimuksen mukaista tullittomuutta pystytään EU:n ja USA:n välisessä kaupassa hyödyntämään.

Toistaiseksi vielä alkuvaiheessa olevia alkuperäsääntöneuvotteluja käydään rinnakkain tariffineuvottelujen kanssa. Neuvotteluissa on käsitelty yleisiä alkuperämääräyksiä, mistä on luonnosteltu osapuolten tekstiehdotuksista koostettavaa yhteistä neuvottelutekstiä. Keskusteluja on käyty myös mm. alkuperän todentamisesta ja valvonnasta, kirjanpidollisesta erottelusta sekä kauttakuljetuksista. Tuotekohtaisia alkuperäsääntöneuvotteluja ei ole vielä käynnistetty.

Palvelujen kauppa, sijoittautuminen ja henkilöiden tilapäinen maahantulo

Palvelukaupan osalta neuvotteluissa on vaihdettu ensimmäisiä markkinoillepääsytarjouksia ja käyty näitä yksityiskohtaisesti läpi. Seuraavana vuorossa on parannettujen tarjousten vaihtaminen heinäkuun neuvottelukierroksella. EU:lla ja Yhdysvalloilla on erilaiset lähestymistavat markkinoillepääsyneuvotteluihin, joten neuvottelut ovat olleet ja tulevat olemaan haastavia. Suomen tavoitteita palvelukaupan markkinoillepääsyneuvotteluissa on avattu 14.2.2014 päivätyssä E-jatkokirjeessä.

Palvelukaupan sääntelyaiheista pisimmälle ovat edenneet televiestintää koskevat keskustelut, joita käydään yhteisen, osapuolten kannoista koostetun tekstin pohjalta. Televiestintä on EU:lle erityisen tärkeä aihe, sillä EU:n yrityksillä on vahvoja vientintressejä alalla ja Yhdysvaltojen markkinoilla on televiestinnän suhteen merkittäviä kaupanesteitä. EU:n televiestintämarkkinat ovat puolestaan jo nyt hyvin avoimet. EU:n kannat esillä oleviin kysymyksiin (esim. verkkojen yhteen liittäminen, pääsy välttämättömiin laitteisiin, auktorisointiprosessit, yleispalvelu, sääntelyviranomaisia koskevat säännöt) perustuvat EU:n omiin sääntöihin.

Digitaaliseen maailmaan liittyvät kysymykset ovat tärkeitä molemmille osapuolille ja sähköisen kaupankäynnin saralla keskustellaan joidenkin uusien aiheiden sisällyttämisestä sopimukseen. Esillä ovat olleet muun muassa rajat ylittävät tietosiirrot ja niin sanotut tiedon lokalisaatiovaatimukset. Henkilötietojen suojaamiseen liittyvät asiat tullaan joka tapauksessa rajaamaan selkeästi sopimuksen ulkopuolelle, eli sopimuksella ei tule olemaan vaikutusta EU:n korkeisiin tietosuojastandardeihin. Sähköisen kaupankäynnin suhteen esillä ovat olleet myös muun muassa kuluttajien suojaamiseen liittyvät kysymykset (roskaposti, viranomaisten yhteistyö) sekä sähköiset allekirjoitukset, joissa EU:ssa on kehitetty omia, kansainvälisesti tunnustettuja standardeja.

Toisessa EU:lle tärkeässä aiheessa eli asiantuntijoiden liikkumisen helpottamisessa on käyty läpi osapuolten lähtökohtia. EU:n tavoitteena on helpottaa korkeasti koulutettujen asiantuntijoiden kuten arkkitehtien liikkumista väliaikaisesti EU:sta Yhdysvaltoihin, esimerkiksi ammattipätevyyden vastavuoroisen tunnustamisen kautta.

EU:n virallinen ehdotus palvelukauppaa, investointeja ja sähköistä kaupankäyntiä koskevaksi tekstiksi annetaan kesällä yhtä aikaa EU:n toisen markkinoillepääsytarjouksen kanssa. EU toi pöytäan jo neuvottelujen alkupuolella "esimerkinomaisen" tekstin. Virallinen tekstiehdotus perustuu tähän alkuperäiseen luonnokseen ja tulee sisältämään muista sopimusneuvotteluista tuttuja aiheita eli investointien ja rajat ylittävien palveluiden kansallista kohtelua ja markkinoillepääsyä koskevat määräykset, henkilöiden liikkumista koskevat määräykset, lupa- ja lisenssimenettelyjä koskevat määräykset sekä tietokonepalveluita, posti- ja kuriiripalveluita, televiestintää, rahoituspalveluita sekä kansainvälistä meriliikennettä ja sähköistä kaupankäyntiä koskevat määräykset. Lisäksi tekstiin tulee viitekehys ammattipätevyyden vastavuoroista tunnustamista koskeville neuvotteluille. Investointien suojaaja koskeva osuus jätetään toistaiseksi auki johtuen EU:n sisäisten keskustelujen keskeneräisyydestä.

Julkiset hankinnat

Julkisissa hankinnoissa EU:n neuvottelutavoitteet ovat erittäin kunnianhimoiset. Sopimuksella tavoitellaan merkittävää markkinoillepääsyä EU-lainsäädännön asettamissa rajoissa siten, että WTO:n julkisten hankintojen sopimuksen (Agreement on Government

Procurement, GPA) piiriin kuuluvia sitoumuksia laajennetaan. EU tavoitteena on päästä Yhdysvaltain julkisten hankintojen markkinoille myös osavaltio- ja paikallishallintotasolla. EU tavoittelee erilaisten USA:n syrjivien toimia poistamista, joilla tarkoitetaan erityisesti eurooppalaisia yrityksiä syrjiviä kotimaisuusvaatimuksista, joita sisältyy mm. Yhdysvaltain Buy America(n) Act:iin sekä kauppamerenkulkua koskevaan Jones Act:iin. Nämä kotimaisuusvaatimukset rajoittavat eurooppalaisten yritysten pääsyä Yhdysvaltain julkisten hankintojen markkinoille.

Neuvotteluja julkisista hankinnoista on käyty yhtä lukuun ottamatta kaikilla neuvottelukierroksilla. Osapuolten ehdotuksista koostettu konsolidoitu teksti on laadittu, mutta markkinoillepääsyä koskevia tarjouksia ei ole vielä vaihdettu. Konsolidoitu teksti sisältää lähinnä hankintojen määrittelyyn, menettelyyn ja periaatteisiin liittyviä teknisluonteisia asioita. Neuvotteluja on käyty myös julkisiin hankintoihin liittyvistä ns. elinkaarihankkeista (Public-Private Partnership eli PPP), joilla ymmärretään julkisen viranomaisen ja yhden tai useamman yksityisen toimijan tai yrityksen välistä yleensä pitkäaikaista yhteistyösopimusta tai kumppanuutta. Näiden hankintojen osalta tulisi ottaa huomioon EU:n käyttöoikeussopimusten tekemistä koskevan direktiivin 2014/23/EU sisältö. Hankintojen avoimuutta on tarkoitus lisätä mm. parantamalla EU:n ja Yhdysvaltain elinkeinoelämälle suunnattua informaatiota vireillä olevista julkisten hankintojen tarjouskilpailuista. Toisin kuin EU:ssa Yhdysvalloissa ei julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä ole harmonisoitu, vaan osavaltioilla on kullakin omat hankintakäytäntönsä ja –sääöksensä, mikä luo haasteita neuvottelulle. Neuvottelujen etenemistä julkisissa hankinnoissa ovat hidastaneet Yhdysvaltain presidentin kauppaneuvotteluvaltuuden (TPA) käsittelyn viivästyminen sekä keskeneräiset neuvottelut Tyynenmeren maiden kanssa (TPP). Näiden jälkeen myös julkisten hankintojen osalta voidaan sujuvammin edetä.

2. Sääntely

Sääntely on EU:lle ja Suomelle yksi neuvottelujen tärkeimmistä kokonaisuuksista, sillä tarpeettomasta sääntelystä aiheutuvien esteiden purkamisesta odotetaan saatavan merkittäviä hyötyjä. Tavoitteena on lisätä sääntelyn yhdenmukaisuutta EU:n ja Yhdysvaltojen välillä, vähentää päällekkäisiä testaus- ja sertifiointivaatimuksia ja terveys- ja kasvinsuojelutoimia sekä helpottaa EU:n ja Yhdysvaltojen välistä kauppaa poistamalla sääntelyesteitä eräillä kauppavaihdon kannalta keskeisillä sektoreilla (ajoneuvot, informaatio- ja kommunikaatioteknologia, kemia, koneet ja laitteet, kosmetiikka, lääkinnälliset laitteet, lääkkeet, rahoituspalvelut ja tekstiilit).

Osapuolet ovat vahvistaneet, että sopimus ei tule alentamaan terveyden, turvallisuuden, kuluttajien, työntekijöiden eikä ympäristön suojelun tasoa. Sopimuksella ei puututa osapuolten sääntelyoikeuteen eikä lainsäädäntöprosesseihin.

Sääntelystä on keskusteltu kaikilla neuvottelukierroksilla ja teknisellä tasolla on saatu aikaan hienoista edistystä. Kyseessä on kuitenkin hyvin laaja neuvottelukokonaisuus, joka edellyttää paljon sääntelyviranomaisten välistä taustatyötä.

Sääntelyn yhdenmukaisuuden lisääminen

Tavoitteena on poistaa tarpeettomia sääntelyesteitä ja ehkäistä uusien esteiden syntymistä lisäämällä EU:n ja Yhdysvaltojen sääntelyn yhdenmukaisuutta tapauksissa, joissa osapuolet haluavat tehdä yhteistyötä. Tavoitteena on myös edistää EU:n ja Yhdysvaltojen yhteistyötä kolmansien maiden kanssa kansainvälisen sääntelyn luomiseksi.

EU ja Yhdysvallat ovat molemmat antaneet neuvotteluehdotukset sääntelyn yhdenmukaisuuden lisäämiseksi. EU:n julkinen, keväällä 2015 Yhdysvalloille antama sääntely-yhteistyötä käsittelevä neuvotteluehdotus sisältää sekä hyviä sääntelykäytäntöjä (kuten tulevista säädöksistä informoiminen, sidosryhmien osallistumismahdollisuudet ja vaikutusarviot) että sääntelyviranomaisten yhteistyötä edistäviä elementtejä. Osapuolten sääntelyoikeus säilyy, ja sääntelyviranomaiset päättävät itse siitä, haluavatko ne lisätä yhteistyötä. Myös EU:n jäsenvaltiot ja Yhdysvaltojen osavaltiot osallistuisivat niin halutessaan sääntely-yhteistyöhön.

EU:n neuvotteluehdotuksen soveltamisala on tarkkaan rajattu ja siihen kuuluvat ainoastaan sellaiset säädökset, joilla määrätään vaatimuksista tai menettelytavoista osapuolen alueella tarjottaville tai käytettäville palveluille kuten muun muassa valtuutus-, lupa- tai pätevyysvaatimukset. Julkiset palvelut – kuten terveys- ja sosiaali- sekä koulutuspalvelut – on jätetty neuvotteluiden ulkopuolelle. Tavarakaupan osalta soveltamisalaan kuuluvat sellaiset vaatimukset tai menettelytavat, joita sovelletaan osapuolen markkinoille saatettaviin tavaroihin ja jotka liittyvät tavaroiden ominaisuuksiin, valmistustapoihin, jakamiseen tai käyttöön. Yhteistyömääräyksiä sovelletaan ainoastaan sellaisten säädösten osalta, joilla on merkittävä vaikutus EU:n ja Yhdysvaltojen väliseen kauppaan ja investointeihin.

EU:n ehdotuksessa esitetään niin kutsutun sääntely-yhteistyöelimen (Regulatory Cooperation Body, RCB) perustamista. Sääntely-yhteistyöelimen päätehtävänä olisi vastata sääntely-yhteistyötä käsittelevän luvun ja mahdollisen sektorikohtaisen yhteistyön toimeenpanosta sekä identifioida mahdollisia uusia hankkeita, joissa sääntelyviranomaiset voisivat tehdä yhteistyötä. Sääntely-yhteistyöelin olisi neuvoa-antava, ja sillä ei tulisi olemaan sääntelyoikeutta. Se ei myöskään puuttuisi EU:n, EU:n jäsenvaltioiden tai Yhdysvaltojen sisäisiin sääntelyprosesseihin.

Tekniset kaupanesteet

Teknisten kaupanesteiden osalta tavoitteena on vähentää erilaisista tarpeettomista tuotemääräyksistä, standardeista ja kaksinkertaisista testaus- ja sertifiointivaatimuksista johtuvia kaupanesteitä. EU:n ja Yhdysvaltojen lähestymistavat eroavat merkittävästi toisistaan muun muassa kansainvälisen standardin määrittämisen ja tuotteiden testaamisen ja sertifiointin osalta.

Sekä EU että Yhdysvallat ovat antaneet neuvotteluehdotukset teknisistä kaupanesteistä. EU:n tavoitteena on lisätä kansainvälisten, laajalti EU:ssa ja muissa maissa käytettyjen standardien käyttöä Yhdysvalloissa. Tavoitteena on myös vähentää ja poistaa tarpeettomia kaksinkertaisia ja raskaita testaus- ja sertifiointimenettelyjä, joita yritykset joutuvat tekemään samalle tuotteelle sekä EU:ssa että Yhdysvalloissa. EU esittää myös säädösvalmistelun avoimuuden ja ennakoivuuden parantamista ja EU:n ja Yhdysvaltojen standardisointielinten yhteistyön lisäämistä. EU:n ehdotuksessa WTO:n sopimus teknisistä kaupanesteistä sisällytetään osaksi kauppa- ja investointikumppanuussopimusta. EU:n ehdotus on julkinen.

Terveys- kasvinsuojelutoimet

Neuvotteluiden lähtökohtana terveys- ja kasvinsuojelutoimien osalta on WTO:n terveys- ja kasvinsuojelua koskevan sopimuksen periaatteet sekä voimassa oleva kahdenvälinen eläinlääkintäsopimus. Neuvotteluissa tavoitellaan terveys- ja kasvinsuojelutoimien kielteisten kauppavaikutusten vähentämistä parantamalla EU:n ja Yhdysvaltojen viranomaisten yhteistyötä, ottaen kuitenkin huomioon osapuolten oikeus arvioida ja

hallinnoida riskejä sekä suojella ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä. Neuvotteluissa pyritään keskittymään erityisesti kaupan helpottamiseen määrittelemällä alueita, joissa hallinnollista taakkaa voidaan vähentää säilyttämällä korkea elintarviketurvallisuuden taso.

EU on linjannut jo neuvotteluiden alussa selkeästi, että neuvotteluissa ei tulla muuttamaan EU:n peruslainsäädäntöä, joka koskee esimerkiksi muuntogeenisiä organismeja, hormoneja tai dekontaminaatiota (esimerkiksi lihan kloorikäsittely). EU:hun voidaan jo tuoda muuntogeenisiä organismeja tai niistä valmistettuja tuotteita, jos ne on hyväksytty käytettäviksi elintarvikkeina, rehuina tai viljeltäviksi. EU:ssa on voimassa lainsäädäntö, jonka nojalla kielletään kasvua edistävien hormonien käyttö tuotantoeläimille. EU:ssa dekontaminaatio on sallittua vain, mikäli käytettävät aineet todetaan turvallisiksi ja tehokkaiksi mikrobikontaminaation vähentämiseksi.

Sekä EU että Yhdysvallat ovat antaneet neuvotteluehdotukset terveys- ja kasvinsuojelutoimista. EU:n neuvotteluehdotus on julkaistu tammikuussa 2015. EU painottaa ehdotuksessaan osapuolten oikeutta suojella ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä alueellaan. Tekstiehdotuksen tavoitteisiin on myös kirjattu, että kunnioitetaan osapuolten sääntelyjärjestelmiä, riskinarviointi- ja hallintamenettelyitä ja politiikkakehitystä. EU tavoittelee erityisesti menettelyiden selkeyden, käytännönläheisyyden sekä läpinäkyvyyden parantamista kahdenvälisessä kaupassa. Tärkeänä tavoitteena on myös, että osapuolten tuontivaatimukset ja hyväksymismenettelyt koskisivat toisen osapuolen koko aluetta. Tällä hetkellä Yhdysvallat ei kaikissa tilanteissa katso EU:ta yhtenä kokonaisuutena, kun EU puolestaan pitää Yhdysvaltoja yhtenä kokonaisuutena. EU tavoittelee yhteistyömekanismin luomista, jonka avulla edistettäisiin alan yhteistyötä vaihtamalla tietoja ja keskustelemalla ajankohtaisista kysymyksistä mukaan lukien eläinten hyvinvointi.

EU pyrkii myös sisällyttämään terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevään lukuun eläinten hyvinvointia koskevia periaatteita, joiden myötä osapuolet sitoutuisivat kunnioittamaan eläinten hyvinvointia suojelevia kauppaehtoja ja vaihtamaan osaamista ja tietoja eläinten hyvinvointiin liittyen.

Sektorit

Tavoitteena on vähentää erilaisesta sääntelystä johtuvia tarpeettomia kaupanesteitä eräillä EU:n ja Yhdysvaltojen kauppavaihdon kannalta keskeisillä sektoreilla, joiden osalta on tunnistettu yksityiskohtaisia sääntelystä johtuvia esteitä ja mahdollisia yhteistyöalueita. Näitä sektoreita ovat ajoneuvot, informaatio- ja kommunikaatioteknologia, kemia, koneet ja laitteet, kosmetiikka, lääkinnälliset laitteet, lääkkeet, rahoituspalvelut ja tekstiilit. EU:n ja Yhdysvaltojen kustakin sektorista vastaavat sääntelyviranomaiset ovat neuvotteluissa keskeisessä roolissa ja käyvät huolellisesti läpi yhteistyömahdollisuuksia. Yhteistyön sisältö ja tavoitteet vaihtelevat sektorikohtaisesti. Myös jatkossa EU:n markkinoilla olevien tuotteiden tulee täyttää EU:n vaatimukset.

Sektoreiden osalta pisimmälle on edetty ajoneuvojen ja lääkkeiden osalta, joissa on tarkasteltu eräiden tarkkaan valittujen yhteistyökokonaisuuksien osalta EU:n ja Yhdysvaltojen säädösten ja/tai käytäntöjen yhteensopivuutta.

- Ajoneuvot

EU:n ja Yhdysvaltojen ajoneuvoja koskevat vaatimukset poikkeavat toisistaan ja ajoneuvojen valmistajien on noudatettava kaksia erilaisia sääntöjä, jos ne haluavat tuotteensa sekä EU:n että Yhdysvaltojen markkinoille.

EU:n tavoitteena on, että EU ja Yhdysvallat sopivat siitä, missä tapauksissa ajoneuvoja koskevat vaatimukset ovat samoja. EU:n ja Yhdysvaltojen sääntelyviranomaiset käyvät parhaillaan läpi ajoneuvoja koskevaa sääntelyä ja laativat menetelmää, jonka avulla samanarvoisuus voidaan määritellä. Neuvotteluissa on esimerkiksi verrattu EU:n ja Yhdysvaltojen turvavöiden kiinnitysjärjestelmien, ajovalojen ja tuulilasin turvallisuusmääräyksiä.

EU:n tavoitteena on myös EU:n ja Yhdysvaltojen yhteistyön lisääminen ajoneuvoalan kansainvälisen yhteistyön kannalta keskeisessä YK:n Euroopan talouskomissiossa (United Nations Economic Commission for Europe, UNECE) ja sen UNECE 1998 -sopimuksen osalta. Tavoitteena on myös harmonisoida EU:n ja Yhdysvaltojen sääntelyä erityisesti uusien ajoneuvoteknologioiden kuten sähköautojen osalta. EU:n ja Yhdysvaltojen harmonisoidut standardit voisivat näin toimia pohjana UNECE:n maailmanlaajuisille standardeille.

Neuvotteluissa on edetty teknisellä tasolla, mutta kumpikaan osapuoli ei ole antanut asiassa neuvotteluehdotusta. EU on julkaissut ajoneuvosektorin osalta kolme kantapaperia.

- Informaatio- ja kommunikaatioteknologia

EU:n tavoitteena on lisätä yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa standardien laatimisessa e-merkinnöille, joilla kuluttajille annetaan tuotteista tietoa sähköisessä muodossa perinteisten merkintöjen ja tarrojen sijasta. Toinen yhteistyöosa-alue on sähköinen saavutettavuus, jolla informaatio- ja kommunikaatioteknologia tehdään helppokäyttöiseksi henkilölle, joilla on vamman tai sairauden vuoksi vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämän toiminnoista. Yhteistyötä tavoitellaan myös yhteen toimivuuden lisäämisessä eli siinä, että kuluttajat/käyttäjät voivat helposti vaihtaa tietoa eri laitteiden välillä. Lisäksi tavoitteena on laatia yhteiset periaatteet informaatio- ja kommunikaatioteknologiatuotteiden sertifiointille ja erityisesti tiedon koodaamiselle ja purkamiselle (salaustekniikka).

Neuvotteluissa on toistaiseksi vaihdettu tietoja EU:ssa ja Yhdysvalloissa meneillään olevista informaatio- ja kommunikaatioteknologiaan liittyvistä hankkeista mukaan lukien EU:n ja Yhdysvaltojen välinen e-health/health IT -yhteistyöhanke. Neuvottelut ovat kokonaisuudessaan vielä alkuvaiheessa ja kumpikaan osapuoli ei ole antanut asiassa neuvotteluehdotusta.

- Kemian sektori

EU:n ja Yhdysvaltojen kemian sektorin keskeiset säädökset eli EU:n REACH-asetus (EY) N:o 1907/2006 ja Yhdysvaltojen TSCA (Toxic Substances Control Act, TSCA) poikkeavat perusteellisesti toisistaan. Neuvotteluissa ei yhdenmukaisteta eikä vastavuoroisesti tunnusteta näitä säädöksiä. Sen sijaan tavoitteena on sääntelyn yhtenevyyden ja yhteistyön lisääminen olemassa olevien säädösten niin salliessa.

Kumpikaan osapuoli ei luovu oikeudestaan kehittää, muuttaa tai toimeenpanna kemian sektorin säädöksiään parhaaksi katsomallaan tavalla. Sopimus ei laske EU:n olemassa olevaa korkeaa ympäristön- tai terveydensuojelun tasoa.

EU katsoo, että yhteistyötä voitaisiin tehdä arvioitavien kemikaalien tärkeyden ja arviointimenetelmien määrittelyssä, yhtenevyyden lisäämisessä kemikaalien luokittelussa ja merkinnöissä, tulevien esteiden välttämiseksi niin kutsutuissa uusissa aiheissa sekä tietojenvaihdon lisäämisessä kuitenkin sitten, että suojataan yritysten antamat luottamukselliset tiedot. Keskusteluja on käyty kolmesta pilottiprojektista, joissa testataan esillä olleiden ehdotusten toteutettavuutta. Nämä liittyvät arvioitavien kemikaalien arviointiin, kemikaalien luokitteluun ja merkintöihin sekä käyttöturvallisuustiedotteisiin. Kahden ensimmäisen pilottiprojektin osalta on edistytty. Kolmas pilottiprojekti on alkuvaiheessa.

Kumpikaan osapuoli ei ole antanut asiassa neuvotteluehdotusta. EU on kuitenkin julkaissut kemian sektorin osalta kolme kantapaperia, joissa tuodaan esiin EU:n tavoitteet, hahmotellaan mahdollisen kemian sektoriliitteen määräyksiä ja kuvaillaan sitä, miten EU:n ja Yhdysvaltojen välinen yhteistyö on mahdollista toteuttaa olemassa olevien prosessien ja aikataulujen puitteissa.

- Koneet ja laitteet

Kone- ja laitesektori kattaa koneet sekä elektroniset laitteet ja sähkölaitteet. EU:n ja Yhdysvaltojen kone- ja laitesektorin tekniset vaatimukset ja testaus- ja sertifiointimenettelyt poikkeavat suuresti toisistaan. EU haluaa, että EU:n ja Yhdysvaltojen sääntelyviranomaiset toimisivat yhteistyössä tarpeettomien esteiden välttämiseksi jo siinä vaiheessa, kun jompikumpi osapuolista aloittaa uuden säädöksen valmistelun. EU:n tavoitteena on lisätä kansainvälisten standardien käyttöä Yhdysvalloissa. Tällaisia ovat esimerkiksi Kansainvälisen standardisointiorganisaatio ISO:n (International Organization for Standardization, ISO) ja kansainvälisen sähköalan standardisointijärjestö IEC:n (International Electrotechnical Commission, IEC) standardit, joita käytetään laajalti ympäri maailmaa. Tavoitteena on laskea testaus- ja sertifiointikustannuksia. Lisäksi EU pitää tärkeänä sitä, että lisätään pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia saada tietoja Yhdysvaltojen osavaltioiden tuotemääräyksistä ja testaus- ja sertifiointivaatimuksista, jotka voivat vaihdella merkittävästi osavaltioittain.

Kone- ja laitesektorin ongelmia pyritään poistamaan myös erityisesti teknisten kaupanesteiden luvun määräyksillä.

EU on julkaissut kantapaperin, mutta kumpikaan osapuoli ei toistaiseksi ole antanut asiassa neuvotteluehdotusta. Keskustelut mahdollisista yhteistyöalueista ovat alkuvaiheessa.

- Kosmetiikka

Kosmetiikkasektorin osalta EU:n tavoitteena syventää sitä yhteistyötä, jota EU:n ja Yhdysvaltojen sääntelyviranomaiset ovat jo tehneet kosmetiikkasääntelyn kansainvälisessä yhteistyössä. EU:n tavoitteena on lisätä yhteistyötä kosmetiikan tieteellisissä turvallisuusarvioinneissa sekä eläinkokeille vaihtoehtoisten testimenetelmien käytössä siten, että eläinkokeista luovutetaan asteittain maailmanlaajuisesti. EU pyrkii myös parantamaan sääntelyviranomaisten välistä teknistä yhteistyötä EU:ssa jo hyväksytyjen aurinkosuoja- ja UV-filttereiden

hyväksymiseksi Yhdysvalloissa. Myös kosmetiikan merkintävaatimusten yhdenmukaisuutta tulisi lisätä sekä yhteistyötä uusissa aiheissa, kuten allergiaa aiheuttavien aineiden merkinnöissä.

Sekä EU:ssa että Yhdysvalloissa kosmetiikan valmistajien tulee valmistaa tuotteet hyvän valmistustavan mukaisesti. Hyvän valmistustavan osalta on olemassa kansainvälinen ISO 22716 -standardi. EU:n tavoitteena on se, että molempien osapuolten vaatimukset olisivat yhdenmukaiset kyseessä olevan kansainvälisen standardin kanssa. Myös viranomaisten kosmetiikan valmistajien tiloihin tekemien tehdastarkastusten hyväksynnän osalta voisi lisätä yhteistyötä.

Neuvottelut ovat alkuvaiheessa, ja kumpikaan osapuoli ei ole antanut asiassa neuvotteluehdotusta. EU on julkaissut oman kantapaperin.

- Lääkinnälliset laitteet

Lääkinnällisten laitteiden (terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet) osalta EU:n tavoitteena on lisätä EU:n ja Yhdysvaltojen lääkitämisistä laitteista vastaavien sääntelyviranomaisten välistä yhteistyötä. Tämän yhteistyön tulisi perustua lääkitämisellisten laitteiden sääntelyä lähentävässä kansainvälisessä foorumissa tehtävälle työlle.

EU:n tavoitteena on sopia siitä, että EU:n ja Yhdysvaltojen järjestelmät lääkitämisellisten laitteiden tunnistamiseksi ja jäljittämiseksi perustuisivat kansainväliseen laitettunnistejärjestelmään. Tavoitteena on myös yhdenmukaistaa EU:n ja Yhdysvaltojen hakulomakkeet, joilla haetaan hyväksyntää uusille lääkitämisellille laitteille. Tavoitteena on, että valmistajat voisivat hakea samanaikaisesti hyväksyntää sekä EU:n että Yhdysvaltojen markkinoille. Tämä nopeuttaisi uusien tuotteiden pääsyä potilaskäyttöön. Tarkoituksena ei ole harmonisoida hakuprosesseja. EU tavoittelee lisäksi, että tarkastellaan huolellisesti, onko mahdollista, että EU:n ja Yhdysvaltojen viranomaiset voisivat hyväksyä toistensa tekemät laatujärjestelmien tarkastukset.

Kumpikaan osapuoli ei ole antanut asiassa neuvotteluehdotusta. Keskusteluja on käyty eri neuvotteluaiheista, mutta varsinaiset neuvottelut eivät ole vielä käynnistyneet. EU on vastikään selventänyt tavoitteitaan kantapaperissaan, joka julkaistiin keväällä 2015.

- Lääkkeet

EU:n tavoitteena on, että osapuolet vahvistaisivat kahdenvälistä ja kansainvälisesti tehtävää yhteistyötä. EU haluaa tarkastella mahdollisuutta vastavuoroisesti tunnustaa lääkitämisellisten hyvästä tuotantotapaa koskevat GMP-tarkastukset (Good Manufacturing Practices, GMP). Tämä toisi kustannussäästöjä sekä viranomaisille että yrityksille. EU:n tavoitteena on myös lisätä yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa lääkitämisellisten (myynti)lupamenettelyissä esimerkiksi biosimilaarien (ovat lääkitä, jotka on kehitetty samankaltaiseksi ja vertailukelpoiseksi alkuperäisen biologisen lääkitäksen kanssa) ja geneeristen valmistelien (ovat valmisteluita, jotka sisältävät saman määrän vaikuttavaa ainetta samassa annosmuodossa kuin alkuperäisvalmistelut) osalta. Yhteistyötä voisi lisätä myös esimerkiksi kansainvälisellä tasolla lastenlääkitä koskevien ohjeiden uudistamisessa, luottamuksellisen tiedon jakamisessa sekä tieteellisen avun antamisessa tuotekehittelyn turvaamiseksi ja turhien kliinisten testien välttämiseksi.

Kumpikaan osapuoli ei ole antanut asiassa neuvotteluehdotusta. EU on julkaissut lääkesektorin tavoitteita käsittelevän kantapaperin. Neuvottelukierroksilla on käyty selventäviä keskusteluja eri neuvotteluaiheista.

- Rahoituspalvelut

EU:n tavoitteena on TTIP-sopimuksen avulla vahvistaa rahoitusmarkkinoiden vakautta ja tätä kautta ehkäistä uusien talouskriisien syntyä. EU katsoo, että EU:n ja Yhdysvaltojen sääntelyviranomaisten tulee lisätä yhteistyötä kansainvälisesti sovittujen rahoitusmarkkinoita säätelevien standardien toimeenpanossa. Tavoitteena ei ole luoda kansainvälisten standardien sisältöä. Tämä työ tehdään myös jatkossa olemassa olevilla kansainvälisillä foorumeilla, kuten G20 ja Financial Stability Board.

EU ja Yhdysvallat voivat lisätä rahoitusmarkkinoiden vakautta ottamalla samalla tavalla ja samanaikaisesti käyttöön kansainvälisiä rahoitusmarkkinoiden vakauttamiseksi sovittuja sääntöjä. EU:n ja Yhdysvaltojen viranomaiset voisivat keskustella jo ennakkoon tulevista rahoitusmarkkinoihin vaikuttavista toimenpiteistä, joilla on vaikutusta rahoituspalvelujen tarjoamiseen osapuolten välillä. Näin välttyttäisiin uusilta kaupanesteiltä. Viranomaiset voisivat arvioida yhdessä myös voimassa olevia säädöksiä siitä näkökulmasta, luovatko ne mahdollisesti tarpeettomia esteitä rahoituspalvelujen tarjoamiselle EU:ssa tai Yhdysvalloissa. Lisäksi voitaisiin arvioida, päästäänkö erilaisilla säännöillä joissain tapauksissa samoihin tuloksiin, jolloin voitaisiin luottaa toisen osapuolen sääntöjen toimivuuteen.

Yhteistyö rahoituspalveluissa tehostaisi sääntelyä ja helpottaisi yritysten ja kotitalouksien mahdollisuuksia saada rahoitusta.

Kumpikaan osapuoli ei ole antanut asiassa neuvotteluehdotusta. EU on julkaissut oman kantapaperin.

- Tekstiilit

EU tavoittelee, että tekstiileissä ja vaatteissa vaadittavat merkinnät, kuten hoito-ohjemerkinnot ja tekstiilikuitujen nimien merkinnät, olisivat mahdollisimman samanlaiset EU:ssa ja Yhdysvalloissa. Tavoitteena on myös lisätä yhteistyötä tekstiilien ja vaatteiden tulenarkuuden arvioimiseksi. Sekä EU:ssa että Yhdysvalloissa on tulenarkuuden osalta hyvin korkea tuoteturvallisuus ja kuluttajansuoja. EU:ssa ei kuitenkaan vaadita tuotteen testausta. Yhdysvalloissa sen sijaan vaaditaan paloturvallisuustestiä. Erilaisesta lähestymistavasta huolimatta käytäntöjä tulisi lähentää. Vapaaehtoisten standardien ja testausvaatimusten yhtenäistäminen olisi tärkeää myös sellaisten tuotteiden osalta, kuten tekniset tekstiilit, suojavaatteet ja lastenvaatteiden nyörit.

Kumpikaan osapuoli ei ole antanut asiassa neuvotteluehdotusta. EU on julkaissut oman kantapaperin.

- Kasvinsuojeluaineet

Varsinaisista sektoreista erillisenä harjoituksena neuvotteluissa on keskusteltu mahdollisuudesta täydentää kansainvälisillä foorumeilla tehtyä yhteistyötä kasvinsuojeluaineiden osalta. Kasvinsuojeluaineita käsitellään useassa eri kansainvälisessä foorumissa (OECD, YK) ja tästä syystä sopimukseen ei ole tarkoitus sisällyttää erillistä kasvinsuojeluaineita koskevaa lukua. Sen sijaan EU:n ja

Yhdysvaltojen sääntelyviranomaiset täydentäisivät kansainvälistä yhteistyötä keskustelemalla kahdenvälisesti yksittäisistä aiheista. EU tavoittelee keskustelussa kahdenvälistä kaupan helpottamista sekä tietojen vaihtamista erityisesti kasvinsuojeluaineiden käyttämisestä sellaisille kasveille, joiden osalta tutkimustieto on vielä vähäistä. Neuvotteluissa ei puututa EU:n korkeaan terveyden ja ympäristön suojelun tasoon.

3. Säännöt

Teollis- ja tekijänoikeudet (IPR)

EU:ssa katsotaan, että IPR-intensiiviset (Intellectual property rights, IPR) alat ovat keskeisiä molempien osapuolten elinkeinoelämälle ja sopimuksella voidaan näiden kehitystä edelleen tukea, vaikka tilanne tältä osin onkin jo nykyisin suhteellisen vakaa. EU:n ja Yhdysvaltojen järjestelmät poikkeavat osittain toisistaan, mikä ennakoii tältä osin haasteellisia sääntöneuvotteluja. Järjestelmiensä erilaisuudesta huolimatta molemmat osapuolet pyrkivät ylläpitämään korkeatasoista suojaa. Eroavuuksista huolimatta EU:ssa katsotaankin osapuolten yleisten näkemysten olevan suhteellisen lähellä toisiaan, ja esimerkiksi näkemykset ja tavoitteet IPR-kysymyksissä kolmansia maita kohtaan ovat monilta osin hyvin samansuuntaisia. Sopimuksen määräykset tulevat täydentämään WTO:n sopimusta teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS). Sopimuksessa puututtaisiin tavara- ja palvelukaupan edistämisen kannalta tärkeimpiin aloihin tavoitteena kustannusten vähentäminen ja innovaatioiden tukeminen. Sopimus ei tule sisältämään rikosoikeudellisia määräyksiä.

Toistaiseksi neuvottelut teollis- ja tekijänoikeuksista ovat edelleen olleet suurelta osin osapuolten lähtökohtia ja säädösympäristöä kartoittavia keskusteluja, joissa on selvitelty, missä aiheissa eteneminen olisi mahdollista ja millainen luvun rakenne voisi olla. Varsinaisiin tekstoneuvotteluihin ei ole vielä edetty. Koska osapuolten IPR-ympäristöt ovat kehittyneitä, katsotaan EU:ssa, ettei tulevassa sopimuksessa välttämättä ole tarkoituksenmukaista käsitellä kaikkia eri IP-alan kysymyksiä, vaan voitaisiin keskittyä joihinkin osapuolten keskeisiksi katsomiin teemoihin, sekä sen ohella vahvistamaan osapuolten välistä yhteistyötä. Yhdeksännellä neuvottelukierroksella huhtikuussa 2015 EU jakoi Yhdysvalloille luonnoksen lukuun sisällytettävästä luettelosta kansainvälisistä sopimuksista, joihin osapuolet sitoutuvat. EU katsoo, että toinen keskeinen osa-alue voisivat olla osapuolten yhteisiksi katsomat korkeatasoiset periaatteet, joilla tuetaan IP-ympäristöjä ja siten lisätään transatlanttisen kaupan varmuutta ja oikeudellisuutta, sekä myös parannetaan tietoisuutta teollis- ja tekijänoikeuksien merkityksestä eurooppalaisten ja amerikkalaisten toimijoiden ja elinkeinoelämän innovaatioille ja luovalle toiminnalle. Siihen liittyen EU jakoi tekstiluonnoksen tullin toimista IPR-täytäntöönpanosta väärennösten vastaisen toiminnan edistämiseksi. Luonnos pohjautuu EU:n asetukseen teollis- ja tekijänoikeuksien tullivalvonnasta ((EU) N:o 608/2013).

EU:ssa on katsottu tarpeelliseksi pyrkiä parantamaan sopimuksella keskeisten maantieteellisten merkintöjen suojaa, joskin tältä osin osapuolten näkemykset ovat vielä varsin etäällä toisistaan. Lisäksi EU:ssa on katsottu tarpeelliseksi pyrkiä tarkastelemaan eräitä tekijänoikeuksiin ja lähioikeuksiin liittyviä kysymyksiä, joista on EU:ssa jo säädetty. Näitä ovat mm. korvaukset julkisista lähetyksistä ja esityksistä sekä kysymys jälleenmyyntioikeuksista. Komission mukaan transatlanttista toimintaympäristöä tukee osaltaan osapuolten pyrkimys parantaa käynnissä olevien lainsäädäntötoimiensa myötä myös liikesalaisuuksien suojaa. EU katsoo lisäksi, että keskeinen luvun osa liittyisi myös osapuolten ja sidosryhmien väliseen yhteistyöhön, joka on jo entuudestaan laajaa.

Sopimuksen myötä tämä voitaisiin saada virallistettua, mikä edelleen vahvistaisi mahdollisuuksia yhteistyöhön ja toimien koordinointiin.

Kestävä kehitys

Kauppaa ja työelämän sääntöjä sekä kauppaa ja ympäristöä koskevat kysymykset ovat osa TTIP-neuvotteluja. EU:n nykyisissä vapaakauppasopimuksissa työelämän kysymykset ovat osana laajempaa kestävä kehityksen kokonaisuutta kattaen myös ympäristökysymykset. Yhdysvaltojen sopimuksissa työelämän kysymykset ja ympäristö ovat sen sijaan omina kokonaisuuksinaan.

Tavoitteena on, että kestävä kehitystä koskevien määräysten toimeenpanon seuranta varten perustetaan tarpeelliset institutionaaliset järjestelyt, mikä mahdollistaa myös eivalttiolisten toimijoiden osallistumisen sekä menettelyt mahdollisten sopimusosapuolten välisten riitojen ratkaisuun.

Kestävästä kehityksestä ei ole vielä päästy sopimustekstipohjaisiin neuvotteluihin, vaan keskusteluja on käyty yleisempien lähestymistapapapereiden pohjalta. Euroopan komissio valmistelee parhaillaan EU:n neuvotteluehdotusta.

- Kauppa ja työelämän säännöt

EU:n neuvottelumandaatin mukaan tavoitteena on, että sopimuksessa sitoudutaan ILO:n (International Labour Organization, ILO) vuoden 1998 julistuksessa määriteltyjen työelämän keskeisten normien tehokkaaseen toimeenpanoon. Julistuksen allekirjoittajat sitoutuvat noudattamaan työelämän perusoikeuksia huolimatta siitä, ovatko ne saattaneet lainsäädännössään voimaan kaikkia keskeisiä ILO:n yleissopimuksia. Julistuksen keskeiset periaatteet ovat yhdistymisvapaus ja kollektiivisen neuvotteluvoimavarojen tehokas tunnustaminen, kaikenlaisen pakkotyön poistaminen, lapsityövoiman käytön tehokas kieltäminen sekä työmarkkinoilla ja ammatinharjoittamisen yhteydessä tapahtuvan syrjinnän poistaminen.

EU on esittänyt että sopimukseen tulisi erillisiä artikloja koskien neljää yllä mainittua vuoden 1998 ILO:n julistuksen keskeistä periaatetta. EU:n on myös esittänyt sopimukseen yritysten yhteiskuntavastuuta koskevia kohtia, joilla sitouduttaisiin edistämään yritysten toimintaa tällä alueella erityisesti perustuen keskeisiin kansainvälisiin aloitteisiin ja ohjeistuksiin kuten YK:n Global Compact tai OECD:n (Organisation for Economic Cooperation and Development, OECD) monikansallisten yritysten toimintaohjeet.

Tavoitteena on, että osapuolet säilyttäisivät oikeutensa säätää omista työelämän normeistaan kansainvälisten sopimusten ja standardien mukaisesti. Tavoitteena on, että sopimukseen sisällytettäisiin myös sitoumus olla heikentämättä työelämän sääntöjä tai jättää toimeenpanematta niitä kaupan tai investointien houkuttelemiseksi.

- Kauppa ja ympäristö

TTIP-sopimuksen kestävyys- ja ympäristöluottavuus käsitellään usealla eri neuvottelualueella. Kestävä kehityksen luku kattaa kansainvälisten ympäristösopimusten kunnioittaminen sekä molempien osapuolten oikeus ylläpitää tiukkaa ympäristölainsäädäntöä. Ympäristönormeja ei voida sopimuksella heikentää investointien houkuttelemiseksi. Sopimus painottaisi myös luonnonvarojen kestävä käyttöä, johon sisältyvät luonnon monimuotoisuus, uhatut lajit, metsät ja kalatalous.

Osapuolet voivat yhdessä edistää laillisten ja kestävästi tuotettujen luonnontuotteiden kauppaa myös kolmansien osapuolten kanssa.

Sekä EU:lla että Yhdysvalloilla on vahvat Cleantech-markkinat, ja molemmat tavoittelevat sopimuksella ympäristötuotteiden ja -palveluiden kaupan vapauttamista. Fokus on ilmastomuutoksen torjunnassa, mm uudistuvan energian teknologian ja energiatehokkaiden tuotteiden kaupan edistämisen kautta.

Yhdysvallat on tuonut esille ympäristölle haitallisten tukien järjeistämisen, varsinkin fossiilisiin polttoaineisiin sekä kalastukseen kohdistuneet tuet.

Keskustelua ympäristöaiheista käydään vielä suhteellisen yleisellä tasolla. Sekä EU että Yhdysvallat ovat esitelleet omat käytäntönsä ja ovat monessa asiassa samanmielisiä. Molemmilla on korkeat ympäristöstandardit ja tiukkaa ympäristölainsäädäntöä – vaikka ei aina symmetrisesti samoilla ehdoilla ja prioriteettialueilla.

Tullimenettelyt ja kaupan helpottaminen

Tulliyhteistyötä ja kauppamenettelyiden helpottamista koskevan neuvottelukokonaisuuden tavoitteena on sujuvoittaa ja modernisoida kaupankäynnin sääntöjä ja prosesseja, huolehtien kuitenkin riittävästä valvonnasta. Neuvotteluja tulliyhteistyöstä ja kaupan helpottamisen menettelyistä on jatkettu osapuolten ehdotuksista koostetun yhteisen neuvottelutekstiluonnoksen pohjalta. EU:n neuvottelutekstiehdotus on tehty 2014, ja se on julkaistu vuonna 2015.

Neuvottelut ovat edenneet hyvin ja molemmat osapuolet ovat ilmaisseet vahvan sitoumuksensa kaupan helpottamista koskeviin tavoitteisiin. WTO:n kauppamenettelyjen helpottamista koskeva sopimus luo hyvän pohjan kauppamenettelyille, ja TTIP-neuvotteluissa EU:lla ja Yhdysvalloilla on tilaisuus tarkastella, millä osa-alueilla niillä on mahdollisuuksia edetä pidemmälle kuin mitä monenkeskisesti on nyt sovittu. EU ja USA tutkivat myös mahdollisuuksia pidemmällä aikavälillä tehtävään yhteistyön kehittämiseen kauppamenettelyiden helpottamisessa.

Neuvottelutekstissä edistystä on saavutettu useissa kysymyksissä, jotka koskevat muun muassa tietojen julkaisemista internetissä, tietopalvelupisteitä, riskien hallintaa ja jälkitullausten tarkastuksia sekä ennakkotarkastuksia. Lisäksi keskustelua on käyty muun muassa informaatioteknologian käytöstä ja sähköisistä maksuista, yhden luukun periaatteesta, ennakkopäätöksistä, muutoksenhakumenettelyistä sekä palvelumaksuista. Muita tässä keskustelukokonaisuudessa esillä olevia teemoja ovat pikalähetykset, pieniä eriä koskeva kauppamenettelyiden helpottaminen, rikekäytännöt sekä kauttakulku.

Kilpailupolitiikka, valtionyhtiöt ja valtiontuet

Kilpailupolitiikassa sovitaan monopoleja ja fuusioita, valtiontukia sekä valtio-omisteisia yhtiöitä koskevista säännöistä. Tavoitteena on tasavertaisen ja vapaan kilpailuasetelman takaaminen yrityksille. EU tavoittelee sopimukseen määräyksiä kaikista kilpailupolitiikan osa-alueista. Monopoleissa ja fuusioissa sekä valtio-omisteisissa yhtiöissä on jo edetty yhteisiin tekstipohjaisiin neuvotteluihin. Valtiontukien osalta pohjana on EU:n tekemä tekstiehdotus. EU:n neuvotteluehdotukset ovat julkisia.

Monopoleja ja fuusioita käsittelevässä osiossa tavoitellaan tasavertaisen kilpailun periaatteiden noudattamista ja pyritään sopimaan säännöistä, jotka estäisivät yrityksiä sopimasta hinnoista tai käyttämästä väärin markkinavoimaa. Neuvotteluosapuolten

tavoitteena on asettaa osa-alueelle korkeatasoiset globaalit standardit. Neuvotteluja ei ole käyty viimeiseen vuoteen, mutta EU:n ja Yhdysvaltojen intressit ovat yhteneväiset.

Valtionyhtiöiden osalta sovitaan valtionyhtiöiden määritelmästä, sekä valtionyhtiöiden roolista ja velvoitteista. Säännöillä pyritään varmistamaan, että valtion omistamat tai hallinnoimat yritykset toimivat samoilla avoimen kilpailun säännöillä kuin yksityiset yritykset. EU:n tavoitteena on tasapainoinen sopimus, joka ulottuisi myös osavaltiotasolle.

EU esittää valtioneuvoston tekemässä tekstiehdotuksessaan, että sopimuksessa sovittaisiin valtioneuvoston liittyvien toimien läpinäkyvyydestä, luottamuksellisuudesta ja osapuolten välisistä konsultaatioista, mikäli toinen osapuoli katsoo vastakkaisen osapuolen antaman valtioneuvoston vaikuttavan kielteisesti yritystensä toimiin. Valtioneuvostossa EU tavoittelee horisontaalista sopimusta, joka kattaisi valtioneuvoston tuen valtionyhtiöiden kuin yksityisten yritysten osalta.

Energia ja raaka-aineet

EU:lla ja Yhdysvalloilla on varsin erilaiset energiatuotannon edellytykset. EU tuo suuren osan energiastaan, ja hintataso on korkea. Yhdysvaltojen liuskekaasutuotannon kasvu on vaikuttanut sekä Yhdysvaltojen omaan talouteen ja kilpailukykyyn että globaalisti. Yhdysvaltain energiaomavaraisuus erityisesti kaasun ja öljyn osalta on parantanut, ja näillä näkymin siitä on mahdollisesti tulossa tärkeä nesteytetyn kaasun (LNG) viejämää lähivuosina. Toisaalta sekä EU:n että Yhdysvaltain yritykset ovat kuitenkin riippuvaisia sekä energiemarkkinoiden toimivuudesta että niiden varmuudesta. Energiakaupan säännöistä ei ole kansainvälisesti sovittu riittävän laajalti. EU ja Yhdysvallat ovat pyrkineet edistämään tätä koskevaa keskustelua yhteistyössä kansainvälisissä järjestöissä, tavoitteenaan edistää energiakaupan kansainvälisten sääntöjen kehittymistä. TTIP-sopimukseen sisällytettävillä määräyksillä voidaan EU:n näkökulman mukaan tukea myös näitä kansainvälisiä keskusteluja ja edistää avoimuuteen, vakauteen ja syrjimättömyyteen perustuvia energiakaupan sääntöjä. EU ja Yhdysvallat tavoittelevatkin sopimusmääräyksiä, jotka edistävät ennustettavia energiemarkkinoita ja tällä tavoin varmistavat luotettavat toimitukset. Osapuolet haluavat myös edistää kestävästi tuotettua energiaa. Neuvotteluissa on toistaiseksi edetty näkökantojen kartoitusvaiheessa, missä EU ja Yhdysvallat ovat lähinnä keskustelleet yhteisestä lähestymistavasta energiaa ja raaka-aineita koskeviin kysymyksiin.

Osapuolten käymissä teknisissä keskusteluissa on käsitelty sitä, mikä voisi olla mahdollisen energiaa ja raaka-aineita käsittelevän luvun kate, sekä sitä, mitä kokonaisuuksia sopimukseen voitaisiin tältä osin sisällyttää, jos tällainen luku sopimukseen tulisi. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole edelleenkään päätetty, tuleeko sopimukseen erillinen energiaa ja raaka-aineita käsittelevä luku. EU:n tavoitteena on lisätä energiakauppaan liittyvien menettelyjen läpinäkyvyyttä ja ennustettavuutta, parantaa markkinoillepääsyä esimerkiksi vientirajoituksia purkamalla, sekä vahvistaa syrjimättömyysperiaatetta. EU:n lähtökohtana on ollut, että tällä ei kuitenkaan puututtaisi itsemääräämisoikeuteen siinä, kun tehdään kansallisesti päätöksiä luonnonvarojen hyödyntämisestä. Mahdollisen päätöksen jälkeen tulisi osapuolia luonnollisesti kohdella tasapuolisesti. EU tavoittelee myös energiemarkkinoiden kilpailukykyyn vahvistamista sekä myös kestävästi tuotettua energiaa ja kestävästi tuotettua energiakauppaan vahvistamista osapuolten yhteisesti sopimilla säännöillä. EU on tässä yhteydessä nostanut esiin energiatehokkuuden ja uusiutuvien energioiden merkityksen.

Pienet ja keskisuuret yritykset

Sopimukseen sisällytettäisiin erillinen pieniä ja keskisuuria yrityksiä koskeva luku, joka olisi EU:n sopimuksissa ensimmäinen laatuaan. EU:ssa ja Yhdysvalloissa yrityksistä 99 prosenttia on pieniä ja keskisuuria, millä EU:ssa tarkoitetaan alle 250 työntekijän yrityksiä.

Sopimuksella pyritään parantamaan ja lisäämään EU:n ja Yhdysvaltojen välistä tietojen vaihtoa ottaen erityisesti huomioon pk-yritysten tarpeet. EU:n tavoitteena on, että Yhdysvalloissa olisi EU:n markkinoillepääsy tietokantaa vastaava sivusto, josta yritykset saisivat ilmaiseksi tietoa tuontia, vientiä ja investointejaan varten. Sivusto pitäisi sisällään tietoa tuontitulleista, veroista, lainsäädännöstä, tullimenettelyistä sekä markkinamahdollisuuksista.

EU pyrkii neuvotteluissa siihen, että tietoa sellaisista parhaista käytänteistä, jotka helpottavat pienempien yritysten vientiä tai investointeja ulkomaille, jaettaisiin entistä enemmän. Yhteistyötä pk-yritysten kanssa kehitettäisiin edelleen. Sopimuksella perustettaisiin erityinen pk-yrityksiin keskittyvä komitea, joka välittäisi pienempien yritysten prioriteetit ja huolenaiheet EU:n ja Yhdysvaltojen viranomaisille. Tavoitteena on myös vahvistaa nykyistä Euroopan komission ja Yhdysvaltain hallinnon välistä yhteistyötä. Nykyisin yhteistyötä tehdään jo Transatlanttisen talousneuvoston (Transatlantic Economic Council, TEC) puitteissa sekä erillisen yhteisymmärryspöytäkirjan (Memorandum of Understanding Concerning Support for SMEs, SMEs MOU) pohjalta. EU:n neuvotteluehdotus on julkinen.

Neuvotteluja on käyty osapuolten ehdotuksista koostetun konsolidoidun tekstin pohjalta. Osapuolet ovat päässeet periaatteelliseen yhteisymmärrykseen yhteistyötä koskevista määräyksistä. Neuvotteluja jatketaan edelleen tiedon jakamisesta. Keskusteluja tullaan käymään myös määräyksistä, jotka määrittelevät pk-asioita käsittelevän komitean tehtävät ja toiminnan.

Yleinen riitojenratkaisu

Sopimukseen sisällytettäisiin tavanomaiset, WTO:n riitojenratkaisujärjestelmään pohjautuvat riitojenratkaisua koskevat määräykset.

EU:n tavoitteena on varmistaa sopimuksen soveltamisesta mahdollisesti johtuvien erimielisyyksien ratkaiseminen tehokkaalla ja ennakoitavalla tavalla, pyrkien samalla käsittelyn avoimuuden lisäämiseen. EU:n neuvotteluehdotus on julkinen. Neuvottelut ovat edenneet rakentavasti ja osapuolet ovat edistyneet yksittäisten tekstiosuuksien kompromissimuotoiluissa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Tämänhetkisen tiedon perusteella voidaan arvioida, että sopimuksen allekirjoittamista ja tekemistä koskevien päätösten perustana olisivat ainakin SEUT 207 ja SEUT 218 artiklat. Sopimuksen oikeusperustaa voidaan arvioida tarkemmin, kun sopimuksen lopullinen sisältö on selvillä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Vastuuvaliokunta INTA

Euroopan parlamentille (EP) tiedotetaan asiasta SEUT 218 artiklan 10 kohdan mukaisesti. Sopimuksen tekeminen EU:n puolesta edellyttää EP:n hyväksyntää.

EP antoi päätöslauselmassaan (P7_TA(2013)0227, 23.5.2013) tukensa Yhdysvaltojen kanssa tehtävälle syvälle ja kattavalle kauppaa- ja investointisopimukselle.

EP käy parhaillaan keskustelua päätöslauselmasta, jossa se antaisi suosituksiaan TTIP-neuvotteluille. Alustavien tietojen mukaan päätöslauselmasta äänestettäisiin joko heinäkuussa tai syyskuussa 2015.

Kansallinen valmistelu

Kauppapoliittinen jaosto (EU2) kirjallinen menettely 16.-18.6.2015

EU-ministerivaliokunta 24.6.2015

Ulkoasiainministeriö järjestää säännöllisesti kuulemistilaisuuksia TTIP-neuvotteluista. Edelliset tilaisuudet pidettiin 3.6.2015 ja 12.6.2015, joista toinen keskittyi sääntelyyn ja toinen investointisuojaan.

Eduskuntakäsittely

E 43/2013 vp, MmVL 14/2013 vp

SuVL 1/2014 vp, TyVL 1/2014 vp UaVL 1/2014 vp, VaVL 3/2014 vp, MmVL 8/2014 vp, TaVL 9/2014 vp

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Sopimus tulee valtioneuvoston arvion mukaan sisältämään myös määräyksiä, jotka kuuluvat kansalliseen toimivaltaan tai jaettuun toimivaltaan, jota unioni ei ole vielä käyttänyt. Näin ollen sopimus tultaneen tekemään sekasopimuksena. Kansalliseen toimivaltaan kuuluvia määräyksiä sisältyy ainakin sopimuksen palvelujen kauppaa ja investointeja koskevaan osaan.

Suhdetta Suomen lainsäädäntöön samoin kuin Ahvenanmaan toimivaltaan arvioidaan tarkemmin varsinaisen sopimustekstin valossa.

Taloudelliset vaikutukset

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA selvitti 15.3.2013 julkaistussa, ulkoasiainministeriön rahoittamassa tutkimuksessa EU:n ja Yhdysvaltojen välisen kauppaa- ja investointikumppanuussopimuksen vaikutuksia suomalaiselle elinkeinoelämälle ja yhteiskunnalle. Yrityskyselyn pohjalta yritykset arvioivat tuotannon arvonsa nousevan ja kannattavuutensa paranevan kumppanuussopimuksen seurauksena. Yritykset katsoivat myös henkilöstön määrän nousevan. Niin ikään ulkomaankauppa kasvaisi yritysten arvioiden mukaan sekä tavaroiden että palvelujen viennissä ja tuonnissa. Suorien sijoitusten määrä Yhdysvaltoihin kasvaisi, samoin kuin osallistuminen julkisiin hankintoihin.

Kyselyn mukaan pienempien yritysten tuotannon arvo, henkilöstö ja kannattavuus Suomessa nousisivat suhteellisesti enemmän kuin suurempien yritysten. Pienet yritykset hyötyisivät suurista yrityksistä enemmän myös kaupan esteiden vähentämisestä ja poistamisesta. Lisäksi sopimus helpottaisi paitsi Yhdysvalloissa jo toimivien yritysten myös maassa liiketoimintaa harkitsevien yritysten liiketoimintaa. Kumppanuussopimus kohentaa ETLAn arvion mukaan myös kansalaisten taloudellista hyvinvointia. Pitkällä

tähtämellä sopimus vaikuttaisi myönteisesti tulotasoon, lisäksi kotitalouksien valintamahdollisuuksia kulutushyödykkeissä ja lyhyellä tähtämellä toisi mahdollisesti positiivisia työllisyysvaikutuksia.

EU:n komission vaikutusarvion mukaan EU:n bruttokansantuotteen vuotuinen kasvu sopimuksen seurauksena saavuttaisi 0,48 prosenttia vuonna 2027, ja kansantulo kasvaisi noin 86 miljardilla eurolla. Vuoteen 2027 mennessä EU:n vienti Yhdysvaltoihin lisääntyisi 28 prosentilla. Sopimuksella olisi myönteisiä vaikutuksia myös EU:n työmarkkinoihin ja palkkakehitykseen. Sopimus loisi uusia liiketoimintamahdollisuuksia satojen miljardien eurojen arvosta, mikä toisi satoja tuhansia uusia työpaikkoja sekä EU:hun että Yhdysvaltoihin. Vaikutukset vaihtelisivat sektoreittain. Uusia työpaikkoja tulisi komission arvion mukaan erityisesti maatalouteen, kalastus- ja metsätalouteen, elintarvike-, kemian- ja autoteollisuuteen sekä mm. liikenne-, rahoitus-, vakuutus- ja rakentamispalveluihin. Kouluttamattomien työntekijöiden palkat nousisivat EU:ssa 0,51 prosenttia ja koulutetun työvoiman 0,50 prosenttia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komission vaikutusarvion mukaan sopimuksen taloudelliset vaikutukset ulottuvat myös muihin maihin, ml. kehitysmaihin. Transatlanttisen kaupan vapauttamisen ennustetaan vuosittain kasvattavan vuoteen 2027 mennessä maailman kokonaistuloa 238 miljardilla eurolla, josta 86 miljardia euroa kohdistuisi kolmansiin maihin. Eniten bruttokansantuote kasvaisi Kaakkois-Aasian yhteistyöjärjestön, ASEAN-maissa (0,89 prosenttia) ja Itä-Euroopassa (0,33 prosenttia), mutta osansa saisivat myös matalan tulotason maat (0,20 prosenttia). Merkittävää on myös, että sopimus ei arvioiden mukaan vaikuta kielteisesti yhtenkään alueen tai maan kokonaistuloon. Sopimuksella voi olla myönteisiä vaikutuksia maailmanlaajuisesti myös sääntelyyn, sillä EU:n ja Yhdysvaltojen sopimat yhteiset standardit ja käytännöt voisivat toimia mallina muille maille.

Asiakirjat

EU:n neuvotteluesitykset ja kantapaperit:

<http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1230>

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

UM/TUO-10/Mary-Anne Nojonen, mary-anne.nojonen@formin.fi, p. 0295 351 494
 UM/TUO-10/Jukka Pesola, jukka.pesola@formin.fi, p. 0295 351 029
 UM/TUO-20/Marjut Akola, marjut.akola@formin.fi, p. 0295 351 105
 UM/TUO-20/Johanna Ala-Nikkola, johanna.ala-nikkola@formin.fi, p. 0295 351 122
 UM/TUO-10/Niina Blomberg, niina.blomberg@formin.fi, p. 0295 351 107
 UM/TUO-20/Heli Honkapää, heli.honkapaa@formin.fi, p. 0295 351 836
 UM/TUO-10/Johanna Lukkarila, johanna.lukkarila@formin.fi, p. 0295 351 589
 UM/TUO-10/Maarit Nikkola, maarit.nikkola@formin.fi, p. 0295 351 857
 UM/TUO-20/Sara Ohls, sara.ohls@formin.fi, p. 0295 351 130
 UM/TUO-20/Elina Poikonen, elina.poikonen@formin.fi, p. 0295 351 992
 UM/TUO-10/Malena Sell, malena.sell@formin.fi, 0295 351 860
 UM/TUO-10/Erkki Seppänen, erkki.seppanen@formin.fi, p. 0295 351 565
 UM/TUO-20/Heli Siikaluoma, heli.siikaluoma@formin.fi, p. 0295 351 133
 UM/TUO-10/Kent Wilska, kent.wilska@formin.fi, p. 0295 351 522
 UM/OIK-20/Annika Naskila, annika.naskila@formin.fi, p. 0295 351 157

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat	kauppapolitiikka, vapaakauppa, vapaakauppasopimusneuvottelut, Yhdysvallat, Transatlanttiset suhteet
Hoitaa	UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM
